

Ogerska. — Vlada je sklicala posebno enketo, da se izreče o njenem načrtu avtonomnega carinskega tarifa. Večina zaslišanih izvedencev se je izrekla proti načrtu in sicer radi tega, ker bi carinska vojna, ki bi vsled uveljavljanja tega tarifa nastala mej Cislitvansko in mej Ogersko, utegnila ogerski eksport kmetijskih pridelkov popolnoma podvezati. A da se Ogerska osamosvoji tudi trgovinskopolitični, zato so bili vsi izvedenci.

Francija — Židovstvo bije na Francoskem boj za biti ali ne biti. S tem je povedan uzrok cele takozvane Dreyfusove atêre. Ako se Židom — zapomniti se je treba, da so Židje največ nemške narodnosti — posreči njih akcija, potem bi to utegnulo imeti za Francijo jako nevarne posledice. Doslej so bila židovska prizadevanja zaman, razburila so sicer vse javno mnenje Evrope, razdelila Francijo na dva tabora, raznesla že nekaj ministerstev, a pripomogla so tudi protimitizmu in ž njim čisti nacionalni ideji na Francoskem do silnega razvoja. Nobena reč tega ne kaže tako jasno, kakor velika navdušenost francoskega naroda za francosko armado. Ta navdušenost je že toliko, da se nekaterniki boje vojaške diktature. Sedanja vlada, dasi po večini vlada radikalne stranke, katera se je doslej večinoma angaževala za Dreyfussa, hoče počenjanju organizovanega Židovstva za osvoboditev izdajalca konec narediti. Kako se je v tem oziru izrekla na usta vojnega ministra Cavaignaca v parlamentu in kako se je izjavil parlament, to smo že poročali zadnjič. Vlada je dala aretovati bivšega podpolkovnika Picquarta, glavno pričo za Dreyfusovo nedolžnost, dala je aretovati bivšega majorja Esterhazyja, glavno pričo za Dreyfusovo krivdo in se sploh energično pripravlja, da pred sodiščem razkrije spletke Dreyfusovega sindikata ter dokaže krivdo, Dreyfusovo, da tako prepriča javno mnenje o ničevnosti Židovskih trditev. Zajedno pa hoče tudi najhujše hujšakače na obeh straneh, kateri vznemirjajo prebivalstvo, narediti neškodljive. Mej drugimi je bil te dni obsojen znani romanopisec Zola radi žaljenja vojnega sodišča na jedno leto v ječo. Želeti je, da bi se vojnemu ministru Cavaignacu začela akcija posrežila, da zadobi Francija zopet notranji mir in stari ugled na zunaj.

Špansko-ameriška vojska. — Tudi najprismojnejši španski šovinizist je sedaj prepričan, da je Kuba izgubljena. Ljntim bojem za Santjago je konec. Španci se se pač hrabro branili, a po uničenju Cerverovga brodovja je bilo izgubljeno vsako upanje na rešitev in tako je končno general Toral s 24.000 možmi kapituliral in so Amerikanci Santjago zasedli. Zdaj se Amerikanci pripravljajo, da anektirajo Portorico in da bombardujejo španska obrežna mesta. Admiral Watson je s svojimi ladjami že odrinil v Evropo. Španska bi pač rada sklenila mir, toda ameriški pogoji se jej zde pretrdi, zlasti se ne bi rada odpovedala Portoriki, pa svoji usodi ne uteče. Narod španski seveda ni zadovoljen s tem izidom vojne in ker spoznava da so zgolj merodajni krogi krivi španskega propada, zato se obrača ljudska nevolja najprej proti tem krogom. Vlada se je polastila diktature. Razveljavila je zakon o osebni svobodi državljanov, da bi mogla ljudi streljati in pobijati, ako bi se hoteli iznebiti sedanje kraljice oziroma kralja. Republikanci in Karlisti agitujejo močno po vsi deželi in kdo ve če se vzlic brutalnim varnostnim napravam venderle ne zgodi, da bi morala kralj in kraljica bežati.

Obrtnija.

Prvi splošni zbor slovenskih posojilničarjev.

(Vabilo.)

Našemu pozivu, da se skliče prve dni avgusta t. l. v Ljubljano splošen zbor slovenskih posojilničarjev, se je odzvalo veliko posojilnic, ki so bile zadovoljne

z nasvetovanim dnevnim redom in obljubile ali poslali zastopnike, ali pa so imenovale pooblaščenca. Radi tega je načelstvo podpisane posojilnice sklenilo, da se bode v pondeljek, 1. avgusta, t. l. vršil:

prvi splošni shod zastopnikov slovenskih posojilnic v Ljubljani v „Narodnem domu“, in sicer bode v nedeljo, 31. julija zvečer ob 9. uri predzborovanje, na katerem se bode vršilo posvetovanje o predloženih resolucijah za glavno zborovanje. Glavno zborovanje samo bode pa drugi dan ob 10. uri dopoludne

s sledečim dnevnim redom:

1. praznovanje cesarskega jubileja od strani slovenskega posojilništva;
2. načela in
3. organizacija slovenskega posojilništva;
4. strokovno izobraženje upravnikov slovenskih posojilnic.

K temu zborovanju so povabljeni vsi slovenski posojilničarji, t. j. odborniki, nadzorniki in udje posameznih slovenskih posojilnic in vsi, ki se zanimajo za razvitek slovenskega posojilništva. Udeležite se torej, domoljubi slovenski, mnogobrojno tega shoda, s katerim hočemo v prvi vrsti pokazati, da je tudi slovenskim posojilničarjem, ki se sicer bavijo le s suhoparnim denarnim gospodarstvom, zvestoba do cesarja in avstrijske domovine prva državljanska dolžnost! V drugi vrsti pa se hočemo zjediniti o načelih in organizaciji, hočemo si veliko breme, ki smo si ga naložili, prijateljsko in bratovsko med seboj razdeliti, hočemo storiti še tudi nove korake v vedno večji in večji uspeh slovenskega posojilništva v duhu našega cesarja, ki že toliko let s svojim zlatim izrekom „Viribus unitis“ opominja na slogo vse svoje narode in vse svoje podložnike!

Na veselo svidenje v beli Ljubljani, 31. julija in 1. avgusta.

V Krškem,
meseca julija l. 1898.

Načelstvo
„Centralne posojilnice
slovenske“.

I. Predlog.

Resolucija v zadevi praznovanja cesarskega jubileja:

- a) Ustanovi se v ta spomin dobrodelna zaloga, h kateri naj doprinašajo slovenske posojilnice in hranilnice po svoji moči.
- b) Naloži se ta zaloga obrestonosno pri katerikoli slovenski posojilnici.
- c) Te zaloge se skozi več let (5—10) nihče dotakniti ne sme.
- č) Potem se smejo le obresti te zaloge porabiti v korist slovenskega posojilništva, osobito slovenske posojilniške literature.
- d) Da se to izpelje, pooblasti se posojilnica (hranilnica, ki sprejema v to svrho došle novce in jih priobčuje in potrjuje v javnih listih slovenskih.

II. Predlog.

Resolucija v zadevi načel slovenskega posojilništva:

- a) Načela, po katerih so obstoječe slovenske posojilnice osnovane, so v obče dobra.
- b) Starejšim in večjim posojilnicam sploh ne kaže, svoja pravila spreminjati, dokler jih v to udje ali zakoni ali važne okoliščine ne primorajo.
- c) Mlajšim posojilnicam pa, katere na kmetih delujejo, kjer je še majhna izobrazženost, kaže, da svoja pravila vravnajo v smislu zakona od 1. jun. 1889. ako še niso v tem smislu urejena.
- č) Kmetijske posojilnice naj so osnovane sploh bolj v duhu Raiffeisenovem, kolikor le to združni zakon dovoljuje, vendar naj bode načelstvo previdno, da ena sama oseba ne dobi v svojo oblast celoga zavoda.
- d) Sedanje število slovenskih posojilnic že skoro zadostuje. Kjer je sodišče, pa posojilnice še ni, po naj se prej ko prej osnuje. V velikih sodnijskih okrajih je prostora tudi za dve posojilnici. V tem slučaju naj se terén razdeli. Ti zavodi so pa potrebni tudi v drugih večjih krajih, kjer je slovenska narodnost v nevarnosti, n. pr. na Koroškem, na Primorskem, v kočevskem okraji, ob Dravi in Muri na Štajerskem.
- e) Kjer ste v majhnem kraju dve posojilnici, n. pr. v Košani na Notranjskem, naj se združita. Kjer ste na sedežu sodišča za dotični okraj tudi dve posojilnici, naj ima vsaka po nekaj občin, oziroma župnij, ali pa naj se združite. Taki kraji in okraji so: Cerknica, Ilirska Bistrica, Metlika, Lož, Ribnica.
- f) Lastno in tuje imetje naj skušajo slovenske posojilnice polagoma tako urediti, kakor predpisuje načrt novega združnega zakona.
- g) V svoja pravila naj vse slovenske posojilnice uvedejo določila, da udje načelstva ne morejo od svojega zavoda niti na posodo dobivati, niti poroki biti.

III. Predlog.

Resolucija v zadevi organizacije slovenskega posojilništva:

- a) Vsaka posojilnica imej svoje nadzorstvo, obstoječe iz najmanj treh oseb.
- b) Vsaka posojilnica pripadaj kot član h kakemu društvu, katero po svojih pravilih posojilnice nadzoruje.
- c) Prvo društvo te vrste je „Zveza slovenskih posojilnic“ v Celji, h kateremu naj bi načeloma vse slovenske posojilnice pristopile.
- č) Vse druge nederarne gospodarske zadruge po vsem Slovenskem naj prevzam v nadzorstvo „Gospodarska zveza“ v Ljubljani.

d) Ker je pa slovenskih posojilnic že blizo 150, naj nadzoruje velik del kranjskih posojilnic „Zveza kranjskih posojilnic.“

e) Slovenske posojilnice naj materijelno podpirajo tiste slovenske denarne zavode, od katerih dobivajo one same enake podpore; to so večje slovenske posojilnice, mestna hranilnica v Ljubljani in „Centralna posojilnica slovenska“, katero slednjo je v prvi vrsti podpirati, osobito s pristopom.

f) Vsa navedena društva s „Centralno posojilnico“ vred, ki so namenjena v podporo slovenskim posojilnicam, naj vzajemno postopajo, naj imajo svoj organ, s katerim bi se slovensko posojilništvo in vse slovenske gospodarske zadruge pospeševale. Ta organ je ob enem glasilo vseh slovenskih posojilnic in gospodarskih zadrug, katere naj ga podpirajo materijelno in duševno.

g) Slovenske posojilnice naj podpirajo tudi tiste slovenske gospodarske zadruge, katere niso na škodo slovenskim trgovcem in obrtnikom.

IV. O strokovni izobrazbi članov načelstva slovenskih posojilnic je prevzel referat zastopnik posojilnice za Stari Trg in Lož.

Do 12. t. m. so se oglasile sledeče posojilnice, ki se strinjajo s sklicanjem našega shoda:

1. Velike Lašiče (odpošlje zastopnika),
2. Pazin v Istri (imenuje pooblaščenca),
3. Podgrad v Istri (odpošlje kot zastopnika čast. g. Antona Štembergerja),
4. Renče pri Gorici,
5. Buzet v Istri (zastopnika ali pooblaščenca),
6. Marija Snežna v Slov. gor. (zastopnika),
7. Sv. Trojica v Slov. gor. (Pooblaščenec g. dr. T. Romih v Krškem.)
8. Trgovska obrtna zadruga v Gorici,
9. Trnje na Koroškem (Zastopnik č. g. Volbenk Serajnik, kaplan),
10. Prevalje na Koroškem,
11. Brežice (odpošlje zastopnika),
12. Slatina na Štajerskem (pooblaščenec g. Lapajne v Krškem),
13. Gornja Radgona (pooblaščenec g. dr. Dečko),
14. Šmihel pri Pliberku (zastopnik gosp. tajnik Kandut),
15. Domžale (pošlje več udeležencev),
16. Radeče (zastopnik načelnik gosp. France Leharnar),
17. Slap pri Vipavi (zastopnika g. Fran Punčuh in dr. Andrej Ferjančič),
18. Moravče (zastopnika gg. Janko Toman, Franc Orehek),
19. Mokronog (zastopnika g. ravnatelj Fr. Rohrman, tajnik g. Ravnikar),
20. Ribnica (II) (zastopnika),

21. Leskovica na Gorenjskem (zastopnik č. gosp. Anton Pfajfar),
22. Horjul (pošlje zastopnika).
23. Sv. Štefan na Zili,
24. Tolmin,
25. Nabrežina (zastopnik g. blagajnik A. Stupica),
26. Stari Trg pri Ložu (I) zastopniki: g. Franjo Peče in še dva člana.
27. Idrija,
28. Sodražica,
29. Koper,
30. Sv. Lenart pri Sedmih Studencih na Koroškem (g. blagajnik Wutti M., Franc Bergmann, tajnik, in č. g. Gregor Einspieler).
31. Mestna branilnica v Ljubljani (pošlje kot zastopnike enega ali več članov svojega ravnateljstva),
32. Gornjigrad (zastopnik g. Fr. Kocbek),
33. Senožeče (pooblaščenec člen ljudske posojilnice),
34. Glinje na Koroškem,
35. Ilirska Bistrica I (zastopnik g. Ivan Valenčič, blagajnik)

Avtonomni ogerski carinski tarif.

Z ozirom na cislitvanske parlamentarne razmere, vsled katerih se lahko zgodi, da ne bo možno obnoviti nagodbe z Ogersko in da se obe državni polovici ločita tudi gospodarski, je ogerska poslanska zbornica koncem lanskega leta naročila vladi, naj sestavi načrt avtonomnega carinskega tarifa, kateri bi stopil dne 1. januarja 1899. l. v veljavo, ako se dotlej ne obnovi nagodba z Ogersko.

Temu naročilu se je ogerska vlada pokorila in sestavila je načrt, kateri je predložila v odobrenje posebni enketi. Ta se je sešla dne 14. julija.

Načrt ogerskega avtonomnega carinskega tarifa je v avstrijskih industrijalnih krogih obudil velik strah. Ta strah je naraven, četudi se koj za sedaj ni bati, da bi rečeni tarif stopil v veljavo, kajti trgovinske pogodbe, ki veljajo za Ogersko prav tako, kakor za Cislitvansko, potečejo šele leta 1903., a dotlej obstoječih razmer ni možno premeniti.

Načrt ogerske vlade naj bo kompromis mej kmetijskimi in mej industrijalnimi interesi, kompromis, kateri sta sklenila trgovinski in poljedelski minister, pri katerem pa je poljedelski minister na boljem. To se kaže pri velikanskih carinah na uvoz žita. Načrt je sedanje carine na žito kar podvojil, dasi je Ogerska v zadnjih letih samo za 14 milijonov gld. žita uvažala namreč na leto. Carina 3 gld. na pšenico, 2 gld. na rž in 1 gld. na turšico, to mora ustaviti ves uvoz teh pridelkov iz balkanskih držav. Kako da hoče dežela uvesti tako silne carine, ki je odvisna od exportu teh istih pridelkov, je težko umeti. Rusija gotovo skrbi za svoje pridelke, a žito pušča svobodno uvažati.

Prav tako je tudi s carinami, katere določa ogerski načrt za uvoz živine, sosebnost s carinami na prašiče. Ta postavka je uprav gorostasna. Sedaj je pri uvozu iz inozemstva plačati carino 1 gld. 50 kr. od vsacega prašiča, v prihodnje pa bo plačevati od vsacega prašiča kar 10 gld.

Po istem načelu je določena carina na mast in na slanino. Sedanja carina 16 gld. na svinjsko mast se zviša kar na 30 gld., dosega torej polno vrednost blaga, kar ja neznansko mnogo, in na kar bo Amerika, ki uvaža največ svinjske masti, gotovo odgovorila z represalijami.

Prav taisti efekt morajo imeti jako visoke finančne carine; na kavo, na čaj, na riž, na južno sadje itd., vsled česar se bodo ta živila na Ogerskem znatno podražila.

Tudi industrijalne carine se ozirajo na korist ogerskega kmetijstva. Sedanjemu. carine prostemu uvozu surovin naredi v govoru stoječi načrt konec. Na najvažnejše surovine so naložene visoke carine. Carina na surovo volno se je ogerski ovčjereji na korist določila na 5 gld., carina na lan se je določila na 1 gld. 50 kr. Skoro ob sebi je umevno, da so zvišane časih kar podvojene carine na polfabrikate in na obrtnijske izdelke. Carina na cvirn je zvišana na 8 gld. oziroma na 12 gld., na 20 gld. in na 45 gld., carina na sukno je zvišana na 80 do 200 gld., dočim je sedaj najvišja carinska postavka 110 gld. Uvažanje lanu se je z zgoraj imenovano carino skoro onemogočilo, zato pa so se carine na platno uprav neverjetno zvišale.

Očitno je, da ima ogerski načrt avtonomnega carinskega tarifa tendenco, izpodriniti z Ogerske vsako tujo industrijo in seveda v prvi vrsti avstrijsko industrijo, da se na ta način ustvari domača ogerska industrija, zajedno pa po možnosti zavarovati in podpreti domače poljedelstvo. Sosebno jasno kažejo to carinske postavke na tekstilne izdelke. Ogerska nima skoro čisto nič tekstilne industrije in kar potrebuje tekstilnih izdelkov, vse dobiva iz Avstrije. Jednako se kaže rečena tendenca tudi pri tarifnih postavkah na papir, na svilo itd. itd.

Priznati se mora, da Madjari vedo, kaj hočejo. Osamosvojiti se hočejo, zagotoviti si hočejo popolno gospodarsko neodvisnost, ki je pot k popolni državno-pravni neodvisnosti. Dokler jim daje nagodba toliko dobička, kakor doslej, so pripravljeni vzdrževati sedanjo gospodarsko zvezo, a čim bi to prestalo, hočejo z njim lastno brezobzirnostjo zavarovati svoje koristi.

Za avstrijsko industrijo bi bilo uveljavljenje rečenega tarifa prava katastrofa, sosebnost za nemško industrijo. Bil bi to začetek carinske vojne. Misli se, da je ta tarif le sredstvo, pritiskati na Avstrijo, da obnovi nagodbo, Mogoče pa je tudi to, da Ogerska resno računa z eventualnostjo, da se nagodba ne ponovi in na ta slučaj se je pripravila dobro.